

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Čufer

Razvoj elektronske knjige ter smernice za prihodnost

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Čufer

Mentor: doc. dr. Jaroslav Berce

Razvoj elektronske knjige ter smernice za prihodnost

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

Razvoj elektronske knjige ter smernice za prihodnost

Tehnološki razvoj je na knjižno tržišče ponudil elektronsko knjigo kot alternativo klasični tiskani knjigi. Z elektronsko knjigo so se posledično pojavili tudi elektronski bralniki, posebej namenjeni branju le teh. Seveda jih lahko prebiramo tudi na drugih elektronskih napravah, kot so računalniki ter pametni telefoni. Konkurenčna podjetja elektronske bralnike neprestano razvijajo ter izboljšujejo, kar se odraža predvsem v boljši uporabniški izkušnji. Iz prvotno večjih in manj zmogljivejših elektronskih bralnikov so se razvili enostavnejši in uporabnikom prijaznejši. V prihodnosti je pričakovati vse hitrejši napredek v zmogljivosti naprav, ki bodo našle prostor v vsakem žepu. Ključne prednosti se odražajo v mobilnosti, praktični uporabi, majhnosti, dostopnosti, saj za to ni potreben obisk knjižnice, kot je to nujno ob uporabi tiskanih knjig. V Sloveniji njihova uporaba po obsegu še ni primerljiva s tujino, kjer je ponekod že preseгла uporabo tiskanih knjig.

Cilj diplomske naloge je predstaviti zgodovinski razvoj elektronske knjige ter elektronskega bralnika, sedanje stanje tega medija in nakazati smernice za razvoj obeh v prihodnosti.

Ključne besede: elektronska knjiga, elektronski bralnik, razvoj, prihodnost.

The development of e – book and future trends

Technological development in the book market offered e – book as an alternative to traditional printed book. As a consequence of e – book appeared electronic readers, specifically designed to read these. Of course that can be done also with other electronic devices such as computers and smart phones. Competitive companies are constantly evolving and improving e – readers, as reflected primarily in a better user experience. From the original larger and less powerful electronic readers have developed a simpler and more user – friendly. In the future is expected increasingly rapid progress of electronic devices performance, that will find a place in every pocket. Key benefits are reflected in the mobility, practical use, small size, accessibility, since it is not necessary to visit library, as this is essential in the use of printed books. The use of e – book in Slovenia is not yet comparable with the rest of the world, where some already surpassed the use of printed books.

The aim of this degree is to present the historical development of the e – book and e – reader, the current state of the medium, and to indicate trends for the development of both in the future.

Keywords: e – book, e – reader, development, future.

KAZALO

1 UVOD	6
2 CILJI, POTEK IN METODE DELA	7
3 TEORETIČNI DEL	8
3. 1 Elektronska knjiga	8
3. 2 Zvočna knjiga	9
3. 3 Elektronski bralnik	10
3. 4 Začetki elektronske knjige in njen razvoj	11
3. 5 Začetki elektronskega bralnika ter njegov razvoj	12
3. 6 Stanje medija v Sloveniji danes	13
3. 7 Smernice za razvoj v prihodnosti	15
4 RAZISKAVA	17
4. 1. Analiza razultatov, pridobljenih s strani uporabnikov interneta	18
4. 2. Analiza rezultatov, pridobljenih s strani neuporabnikov interneta	22
4. 3 Primerjava rezultatov med uporabniki in neuporabniki interneta	25
5 ZAKLJUČEK	27
6 LITERATURA	28
PRILOGI	31
Priloga A: Anketni vprašalnik	31
Priloga B: Tabele z rezultati	34

KAZALO SLIK

<i>Slika 3.1: Elektronski bralnik</i>	11
<i>Slika 3.2: Tablični računalnik</i>	11
<i>Slika 3.3: Data Discman</i>	12
<i>Slika 3.4: Rocket eBook</i>	13
<i>Slika 3.5: Double sided foldable display</i>	16
<i>Slika 4.1: Grafični prikaz anketiranih glede na uporabnost interneta</i>	18
<i>Slika 4.2: Grafični prikaz anketiranih glede na uporabnost elektronskih knjig</i>	18
<i>Slika 4.3: Grafični prikaz naprav, s katerimi anketiranci berejo elektronske knjige</i>	19
<i>Slika 4.4: Grafični prikaz anketiranih glede na pogostost branja elektronskih knjig</i>	19
<i>Slika 4.5: Grafični prikaz anketiranih glede na verjetnost, da bodo elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih</i>	19
<i>Slika 4.6: Grafični prikaz anketiranih glede strinjanja z naslednjimi trditvami v zvezi z elektronsko knjigo</i>	20
<i>Slika 4.7: Grafični prikaz anketiranih glede na mnenje o prisotnosti določenih žanrov v elektronski obliki knjig v naslednjih petih letih</i>	21
<i>Slika 4.8: Grafični prikaz anketiranih glede na verjetnost, da bo razvoj elektronskih knjig v prihodnosti prinesel naslednje spremembe</i>	21
<i>Slika 4.9: Grafični prikaz anketiranih glede na poslušanje zvočnih knjig</i>	22
<i>Slika 4.10: Grafični prikaz anketiranih glede na verjetnost, da bodo elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih</i>	22
<i>Slika 4.11: Grafični prikaz anketiranih glede strinjanja z naslednjimi trditvami v zvezi z elektronsko knjigo</i>	23
<i>Slika 4.12: Grafični prikaz anketiranih glede na mnenje o prisotnosti določenih žanrov v elektronski obliki knjig v naslednjih petih letih</i>	23
<i>Slika 4.13: Grafični prikaz anketiranih glede na verjetnost, da bo razvoj elektronskih knjig v prihodnosti prinesel naslednje spremembe</i>	24
<i>Slika 4.14: Grafični prikaz anketiranih glede na poslušanje zvočnih knjig</i>	24

1 UVOD

Živimo v času, ko tehnologija nenehno napreduje, rezultat tega pa je prav gotovo tudi pojav elektronskih knjig. Njihova uporabnost je ob ponudbi vse manjših, večnamenskih elektronskih naprav vse večja (Kovač 2010). Tu imam v mislih predvsem prenosne in tablične računalnike ter pametne telefone, ki ob številnih funkcijah omogočajo tudi branje elektronskih knjig. Posebna naprava, namenjena prav branju elektronskih knjig, pa se imenuje elektronski bralnik.

V Združenih državah Amerike so se prvi elektronski bralniki pojavili sredi devetdesetih let (Kovač 2010). Takrat so bili zaradi visoke cene, hitro izpraznjene baterije, ter neprijetnih zaslonov precej nepraktični. Tako je bilo do leta 2007, ko je Amazon ponudil na trg svoj elektronski bralnik Kindle, kateri temelji na tehnologiji elektronskega papirja (Kovač 2010). Danes Amazon ni edini ponudnik elektronskih bralnikov, ampak mu je močna konkurenca Applov iPad, kot tudi naprave proizvajalcev Sony ter Barnes & Noble. K vse večji priljubljenosti naprav prispevajo nizke cene v primerjavi s preteklostjo, ter praktična uporaba.

Strokovnjaki pravijo, da se za prihodnost tiskane knjige ni potrebno bati. Elektronska knjiga naj bi predstavljala edino rešitev, da tiskana knjiga sploh preživi (Gatalo 2012). Kot sta ob razvoju interneta preživeli filmska industrija ter televizija, tako bo prav gotovo preživela tudi tiskana klasična knjiga.

Prodaja elektronskih knjig je v ZDA in Angliji že prehitela prodajo klasičnih tiskanih knjig (Huš 2012). V Sloveniji do takšnega pojava prav kmalu še ne bo prišlo, saj je knjižni trg razmeroma majhen. Skrb vzbujajoče bi bilo, da bi Slovenci zaradi majhne ponudbe elektronskih knjig v slovenščini (Kovač 2010), začeli vse bolj posegati po angleških elektronskih knjigah. Ob tem bi bilo na mestu vprašanje, v kolikšni meri bi to začelo ogrožati slovenski jezik v prihodnosti?

V diplomski nalogi so predstavljene elektronske knjige z elektronskimi bralniki, zvočne knjige, njihova zgodovina ter stanje v Sloveniji danes. Podane so smernice za razvoj elektronskih knjig v prihodnosti.

2 CILJI, POTEK IN METODE DELA

Cilj diplomske naloge je predstaviti zgodovinski razvoj elektronske knjige, ter elektronskega bralnika, sedanje stanje tega medija in nakazati smernice za razvoj obeh v prihodnosti. V diplomski nalogi so predstavljene tudi zvočne knjige, ki prav tako kot elektronske knjige predstavljajo neko alternativo klasični tiskani knjigi.

Prvi del je teoretični in vsebuje razlago glavnih pojmov, zgodovinsko ozadje, ter današnje stanje medija. V tem delu so podane tudi smernice za nadaljni razvoj.

Drugi del je raziskovalni in vsebuje rezultate anketnega vprašalnika, ter ugotovitve.

V zadnjem delu so podane bistvene ugotovitve, ter sklepne misli, ki izhajajo iz izvedene raziskave.

Ključno vprašanje, na katerega bom skušala skozi diplomsko nalogo odgovoriti se glasi:
Kaj lahko pričakujemo, da nam bo v prihodnosti prinesel razvoj elektronskih knjig?

Metodološki del vsebuje analizo anketnega vprašalnika. Anketiranje je potekalo približno dva meseca, sodelovalo pa je skupno 123 žensk in 65 moških, tako uporabnikov, kot neuporabnikov interneta starejših od 18 let. Z njim sem skušala ugotoviti, kako razširjena je uporaba, ter hkrati poznavanje elektronskih in zvočnih knjig, ter elektronskih bralnikov v Sloveniji.

3 TEORETIČNI DEL

Za lažje razumevanje so v teoretičnem delu diplomske naloge predstavljeni glavni teoretski pojmi: elektronska knjiga, zvočna knjiga in elektronski bralnik. Predstavljeni so začetki in razvoj elektronske knjige, ter elektronskega bralnika skozi zgodovino. Stanje medija v Sloveniji danes, ter smernice za razvoj v prihodnosti sta poglavji, ki skleneta teoretični del.

3. 1 Elektronska knjiga

Definicij, ki razlagajo pomen elektronske knjige je več. Predstavljam eno bolj strokovnih. Lynn Anerson – Inman in Mark Horney v knjigi *Electronic Books for Secondary Students* navajata, da mora kos programske opreme ustrezati naslednjim štirim pogojem, da sodi v definicijo elektronske knjige (Ocvirk 2004):

- elektronsko besedilo,
- metafora knjige,
- organizirana tema,
- multimedijaska podpora besedilu (Ocvirk 2004).

Besedilo elektronske knjige mora biti predstavljeno v elektronski obliki in bralcu prikazano v vidni obliki. Programska oprema mora prevzemati metaforo knjige, kar pomeni, da mora imeti kazalo, strani, zaznamke, idr. Programska oprema mora biti osredotočena na določeno temo. Multimedijske vsebine morajo pri elektronski knjigi služiti kot podpora besedilu in ne obratno, kar pomeni, da je besedilo še vedno ključni del knjige (Ocvirk 2004).

Elektronska knjiga je digitalna različica klasične tiskane knjige in je po številu strani navadno daljša kot tiskana knjiga. Zaznamki, animacije, filmi, zvok, barvne fotografije, povezave do spletnih strani, ter možnost tiskanja, še dodatno prispevajo k večji uporabnosti elektronske knjige. Običajno je elektronska knjiga cenejša kot tiskana, celo brezplačno pa jo ponujajo nekatera podjetja za namen promocije. Pomemben mejnik v razvoju elektronskih knjig je prav gotovo razvoj PDF formata, ki velja za najstarejšega. Programi, ki omogočajo odpiranje tega formata, so danes nameščeni že praktično na vseh napravah in omogočajo enostavno uporabo. Branje elektronskih knjig omogočajo

elektronski bralniki, računalniki (osebni, prenosni, tablični), pametni, ter tudi nekateri mobilni telefoni (Duermyer 2012).

Prvoten format, v katerem so bile objavljene elektronske knjige, je PDF format. Ta format dandanes ni več najprimernejši, zaradi velikosti datoteke in neenakomerni razporeditvi čez celoten zaslon. PDF format tudi ne omogoča različnih sprememb pisave, kar je pomankljivost napram drugim formatom. Prebiranje elektronskih knjig nam olajšajo različne funkcije, kot so zvok, prilagodljivost oblike besedila, velikost črk, ter vklop avtomatskega slovarja. Besedilo lahko označujemo na različne načine, ter kasneje to zberemo in vsebino vrnemo v prvotno obliko. Danes je na voljo že več drugih formatov, ki so od že omenjenega PDF formata prijaznejši bralcem, in sicer MOBI, EPUB, AZW in drugi (Guiding Tech 2012).

3. 2 Zvočna knjiga

Zvočna knjiga je knjiga, ki je ne beremo, ampak poslušamo. Prvotno je bila namenjena slabovidnim, a se je kasneje uveljavila tudi v knjižni industriji. Zvočne knjige uporabljajo slepi in slabovidni ljudje, vse bolj pa postaja priljubljena tudi med poslovnimi, popotniki ter drugimi bralci. Na voljo so v knjižnicah, knjigarnah, kot tudi na spletu (wiseGEEK 2012).

Začetki zvočne knjige segajo v leto 1932, ko je Ameriška ustanova za slepe razvila prvo govorečo knjigo. Tako je bila proizvodnja do leta 1935 in naprej v polnem delovanju. Knjižnice so postale nov vir brezplačnih zvočnih knjig leta 1960. Zvočne knjige so se uveljavljale kot pripomoček za samoučenje slabovidnih ljudi. Do sredine leta 1980 so postajale zvočne knjige vse bolj in bolj priljubljene med ljudmi. Z razvojem interneta, ter širokopasovnim dostopom se za zvočne knjige začne novo obdobje (BooksAlley 2012).

Zvočna knjiga je namenjena posameznikom, da lahko počnejo več stvari hkrati. Priljubljene so v avtu, med rekreacijo, pred spanjem ali kot pripomoček za učenje tujih jezikov, saj si nekateri na tak način lažje utrdijo znanje.

3. 3 Elektronski bralnik

Je naprava za branje vsebine, kot so elektronske knjige, časopisi, revije in razni dokumenti. Dandanes imajo običajno že vsi brezžično povezavo za nalaganje vsebine, ter dostop do svetovnega spleta. Med najbolj priljubljene elektronske bralnike spadajo Amazonov Kindle, Reader proizvajalca Sony, ter Applov iPad. Svoje bralnike danes ponujajo Amazon, Kobo, Barnes & Noble, Sony, Samsung in Apple (Rouse 2011). Kot elektronski bralniki lahko delujejo tudi mobilne naprave, z možnostjo prikaza besedila na zaslonu, kamor sodijo predvsem pametni telefoni (Rouse 2011).

Tehnologijo elektronskega papirja uporabljajo elektronski bralniki, za prikaz slike na zaslonu. Zanj je značilna izredno majhna poraba energije, ter uporaba odbite svetlobe, ki je v prostoru. Ta papir je tako mogoče brez težav prebirati ob nočni svetilki ali na močnem poletnem soncu, prav tako pa lahko z njim delamo kakor z navadno knjigo (Gabrijelčič 2008).

Za lažje razumevanje bom na podlagi ogleda obeh, primerjala elektronski bralnik in tablični računalnik, v čem se pravzaprav razlikujeta.

Primarna funkcija elektronskega bralnika je branje in shranjevanje elektronskih knjig. Kasneje je pridobil tudi funkcijo dostopa do svetovnega spleta. Poleg tega, da gre za tanjše in lažje naprave v primerjavi s tiskanimi knjigami, uporabljajo tudi tehnologijo elektronskega papirja, imenovano E - ink. Tablični računalnik je v osnovi računalnik, le da je ta v primerjavi s klasičnim manjši in tanjši, ter ni vezan na računalniško mizo. Uporabniku omogoča brskanje po svetovnem spletu, dostop do elektronske pošte, ter družbenih omrežij, igranje igrice, pisanje in urejanje dokumentov, branje elektronskih vsebin, poslušanje glasbe in še bi lahko naštevala. Tablični računalniki imajo v primerjavi z elektronskim bralnikom načeloma večji zaslon, so zmogljivejši in posledično razumljivo dražji.

Slika 3.1: Elektronski bralnik

Vir: www.pcadvisor.co.uk (2012).

Slika 3.2: Tablični računalnik

Vir: www.economicresearchwallpaper.blogspot.com (2013).

3. 4 Začetki elektronske knjige in njen razvoj

Začetki elektronske knjige segajo v leto 1971, ko je študent po imenu Michael Hart hotel pretipkati knjigo v elektronsko različico. Pretipkal je ameriško Deklaracijo o neodvisnosti, saj je menil, da bi jo lahko prebralo veliko ljudi. Prepisovanja se je potem lotilo še mnogo drugih prostovoljcev, kar kmalu zamenjajo s skeniranjem. Vse to preide v Projekt Gutenberg, kar se razvije v prvo elektronsko knjižnico, ki deluje še danes in vsebuje več kot štirideset tisoč brezplačnih elektronskih knjig (Ocvirk 2004). Postopek pretvorbe knjig v elektronsko obliko, je bil ob naglem razvoju tehnologije vedno lažji in hitrejši. So pa bile te knjige v primerjavi s tiskanimi razumljivo dražje, kar je vplivalo na to, da ljudje takih knjig niso kupovali. Raje so se odločali za brezplačne zbirke elektronskih knjig (Ocvirk 2004). Za uporabo zbirke elektronskih knjig Gutenberg ni potrebna nikakršna registracija, dobrodošli pa so le prispevki, kar gre za nakup in digitalizacijo dodatnih knjig. Zbirka na spletni strani vsebuje knjige v različnih tujih jezikih. Največ je angleških, francoskih, nemških, italijanskih, španskih, madžarskih, kitajskih in grških knjig. V slovenskem jeziku sta zaenkrat na voljo le dve elektronski

knjigi in sicer avtorja Ivana Cankarja (Gutenberg 2013). Na razvoj elektronskih knjig pa je prav gotovo vplival tudi Google Books, ko je pričel z dogovori z ameriškimi in kasneje evropskimi knjižnicami, o brezplačni digitalizaciji knjig (Bončina 2012). Gre za storitev, ki išče po celotni Googlovi zbirki shranjenih knjig, revij in drugih vsebin.

Največji svetovni trgovci elektronskih knjig so Apple, Barnes & Noble, Google, Kobo, Ebooks.com in seveda Amazon (Delo 2012).

3. 5 Začetki elektronskega bralnika ter njegov razvoj

Sony je razvil prvo elektronsko napravo za branje Data Discman leta 1990, s CD-ROM pogonom, kar je že omogočalo prikaz besedila. V ZDA je mesto našel med študenti in popotniki, cena pa se je gibala okrog 550\$. Prav tako je bil na voljo v Evropi s ceno 500€. Zunaj Japonske prodaja ni bila uspešna, zato je bila proizvodnja leta 1993 prekinjena (PWC 2012).

Slika 3.3: Data Discman

Vir: www.money.cnn.com (2010).

Leta 1998 je nemško – ameriško podjetje NuvoMedia na trg poslalo Rocket eBook, s ceno v 345€ tako v Evropi kot tudi v ZDA. Naprava je lahko vsebovala preko 4000 strani besedila, imela pa je tudi že možnost prenosa vsebine s svetovnega spleta. Raznovrstne spletne trgovine z elektronskimi knjigami so se tudi pojavile v teh letih, kot na primer ameriški eReader.com, ki je bil eden prvih in deluje še danes, pod okriljem Barnes & Noble (PWC 2012).

Slika 3.4: Rocket eBook

Vir: www.atpm.com (2012).

Rocket je predstavljal pomemben tehnološki napredek v primerjavi z Data Dicman. Kljub internetnemu dostopu, barvnemu LCD zaslonu ter nizki ceni, na trgu ni bil uspešen. Tudi ta proizvodnja se je ustavila. V letu 2003 sta tako Microsoft kot Barnes & Noble poskušala prodreti na trg z elektronskimi bralniki, a oba neuspešno. Tudi Librié, s katerim je Sony še vedno poskušal uspeti, je leta 2004 končal brez uspeha (PWC 2012). Neprivlačnost novih naprav z vidika velikosti, cene in nepraktičnosti so razlogi za nezanimanje ljudi nad elektronskimi bralniki v teh letih. Nekajletno nezanimanje za elektronske knjige ter elektronske bralnike je leta 2007 v Združenih državah prekinil Amazonov Kindle, v Evropi pa se je uveljavil dve leti kasneje (PWC 2012). Do danes je ponudil že pet generacij bralnikov, vsak pa je zmogljivejši, popolnejši in ljudem prijaznejši. Zadnjo različico so ponudili na trg septembra lansko leto (Uporabna stran 2012).

3. 6 Stanje medija v Sloveniji danes

V Sloveniji elektronska knjiga še ni tako priljubljena, kot v drugih državah sveta (Kovač 2010). Minilo bo še precej let, da bo morda uporaba tovrstnih knjig prehitela uporabo tiskanih.

Razloge za počasnejše uveljavljanje elektronskih knjig na slovenskem trgu navaja Miha Kovač:

- nimamo tako velike spletne knjigarne kot je Amazon v ZDA, ki bi ponujala več naslovov elektronskih knjig,

- avtorske pravice,
- odločitev Evropske komisije, da prodajalci elektronskih knjig nudijo storitve in ne prodajajo knjig,
- izjemno močan položaj angleščine (Kovač 2010).

Poslovna politika knjižnega trga je vpeljana po ameriških načelih, kar pa še dodatno utruje evropski davčni sistem. Evropska Unija pojmuje elektronske knjige kot storitev in ne kot izdelek. To je tudi razlog, da je davek na elektronske knjige dvakrat višji od davka na klasične tiskane knjige. Da bi se bolj približali ameriškemu trgu, bi bilo potrebno uravnavanje različnih kulturnih, političnih in finančnih interesov, kar pa je možno le ob sodelovanju z državo, založniki, mobilnimi operaterji (Kovač 2010).

Ruslica je bila prva založba v Sloveniji, ki je pričela ponujati elektronske knjige leta 2006. Danes je na voljo že več spletnih strani, ki ponujajo tako brezplačne kot plačljive elektronske knjige. Tu velja omeniti založbo Večer in FDV, Študentsko založbo, Mladinsko knjigo in druge. Slovenski trg elektronskih knjig je še vedno v povojih (Delo 2012). Letno pri nas izide okrog 200 elektronskih knjig, kar je v primerjavi z drugimi državami zelo malo. V Sloveniji se čuti pomanjkanje ponudbe slovenskih elektronskih knjig, zato ljudje posegajo po tuji literaturi, najpogosteje je to angleška (Zamida 2012).

Amazon je prva spletna trgovina, ki se je na spletu pojavila že leta 1995. V petnajstih letih se je iz preproste spletne knjigarne razvila v eno največjih spletnih trgovin na svetu. Na Amazonu lahko kupimo od elektronskih pripomočkov, računalnikov in računalniške opreme, do igrač, knjig ter mnogo drugega (izAnglije 2012). Osredotočila sem se predvsem na ponudbo elektronskih knjig. Skupno Amazon ponuja več kot 900 tisoč elektronskih knjig v Kindle različici, ter čez tristo tisoč zvočnih knjig. V slovenskem jeziku je na voljo 40 elektronskih knjig v Kindle verziji (Amazon 2013).

V tujini, predvsem v angleško govorečih državah, je ponudba elektronskih knjig v zadnjih letih strmo narasla (Zamida 2012). Razlog za to je angleški jezik, saj je večina elektronskih knjig prav v tem jeziku.

In kako je s ponudbo elektronskih knjig v slovenskih knjižnicah?

Nekatere posamezne knjižnice v Sloveniji že izposojajo elektronske knjige, kot so Mestna knjižnica Ljubljana, Kranj in Koper. Prav tako je poskrbljeno za tiste bralce, ki še nimajo svoje naprave za branje elektronskih knjig in si bodo lahko elektronski bralnik izposodili kar v knjižnici (Zamida 2012).

Vse skupaj se je pričelo z izposojjo elektronskih bralnikov, na katerih so bile že naložene elektronske knjige. Bralec je prišel v knjižnico in si tako izposodil elektronski bralnik skupaj z elektronsko različico knjige. Kot navaja v članku avtorica sama, sta smisla elektronskih knjig dva (Doberšek 2013):

- Izposoja elektronskih knjig ni možna le v knjižnici in še to le v odpiralnem času, ampak tudi od doma, iz šole, z dopusta, ter seveda ob katerem koli času.
- Ob poteku izposojevalnega roka postane elektronska knjiga neaktivna, kar pomeni, da ni nobenih skrbi o pravočasni vrnitvi (Doberšek 2013).

Visokošolske knjižnice že nekaj časa ponujajo na voljo zbirko elektronskih knjig EBSCO host. Trenutno v Sloveniji poteka testni dostop do elektronskih knjig, zbranih v eBook Public Library Collection, v katero sta vključena NUK ter COSEC. Gre za elektronske knjige s področja medicine, naravoslovja, družboslovja, tehnike. Dostop do gradiva imajo študentje in zaposleni na ljubljanski Univerzi. Elektronske knjige iz omenjene zbirke je mogoče brati na številnih bralnikih, tabličnih računalnikih, pametnih telefonih, razen na Amazonovih Kindlih. Naprava mora podpirati Adobovo DRM zaščito (sistem za digitalno upravljanje pravic) (Bončina 2012). Tu že gre zaslediti predlogom za izboljšave, kot so večja izbira elektronskih knjig, boljši iskalnik ter ponudba knjig tudi v slovenskem jeziku (Monitor 2013). Prav tako je študentom na voljo zbirka elektronskih knjig ebrary. Študentska založba napoveduje platformo za izposojjo slovenskih elektronskih knjig imenovan projekt Biblos, kamor naj bi se vključile tudi druge knjižnice. Trenutno več slovenskih knjižnic ta sistem še testira.

3. 7 Smernice za razvoj v prihodnosti

Elektronska knjiga ne bo nikoli nadomestila klasične tiskane knjige. Tako kot še vedno obstajajo televizija, radio in kinematografi, bodo tudi knjige tiskali še naprej. Knjižna industrija, kot jo poznamo danes, bo uspevala še naprej, le preoblikovala se bo po elektronskih knjigah in bralnikih (PWC 2012).

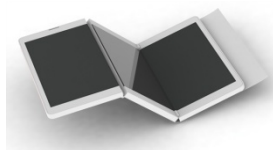
V prihodnjih letih bodo tiskane knjige še vedno prevladovali na trgu knjig. Tehnologija se bo še naprej razvijala in spreminjala, a navade ljudi bodo ostale iste ali vsaj podobne. Moderne bralne naprave, kot so Kindle, iPad in ostali, pa označujejo začetek digitalne prenove (PWC 2012).

Ameriška rast uporabe elektronskih knjig in bralnikov nam nakazuje, kaj se lahko v prihodnje pripeti v Evropi (PWC 2012):

- nižja cena elektronskih bralnikov, ter barvni zasloni bodo kmalu nekaj vsakdanjega,
- multimedijske vsebine v obliki elektronskih knjig,
- več specifičnih elektronskih knjig, kot so kuharske knjige, turistični vodiči,
- potreba po določenih tipih tiskanih knjig bo še vedno močna (Sveto pismo, Koran),
- elektronski bralniki bodo postali primarna bralna naprava elektronskih knjig (PWC 2012).

Elektronski bralniki se bodo bistveno spremenili v smeri fleksibilnosti. Zasloni bodo postali gibljivi in miniaturni, ter tako izredno priročni za uporabo, saj bodo dobili prostor v vsakem žepu. Prav tako je možno sklepati, da bo klasična tiskana knjiga postala neka luksuzna dobrina, saj bo njena elektronska različica izjemno lahko dosegljiva. Čas lahko pripelje tudi do omejenih izvodov tiskanih knjig v primerjavi z današnjim časom, saj bodo ljudje vse bolj posegali po elektronskih knjigah. Pričakovati je, da se bo število knjigarn in knjižnic zmanjšalo, pojem knjige bo drugače definiran. Način branja se bo spremenil, kar pomeni, da ne bo več zasebnega branja. Do leta 2014 naj bi kar 80 % klasičnih tiskanih knjig prešlo v digitalno obliko. Amazon naj bi bil ključni krivec, da izginjajo knjigarne, kmalu pa je lahko pričakovati, da jim bodo sledile tudi knjižnice (Brbre in drugi 2012).

Slika 3.5: Double sided foldable display

Vir: www.ebookfriendly.com (2012).

Slika predstavlja vrsto elektronskega bralnika, ki ga lahko pričakujemo v prihodnosti. Gre za bralnik z več ploščami z zaslonom na dotik na sprednji in zadnji strani naprave, z možnostjo pregibanja. Gre za izredno edinstveno napravo visoke interaktivnosti (Geek 2012).

4 RAZISKAVA

V svoji raziskavi sem uporabila anketni vprašalnik, ki sem ga pripravila za dve skupini anketirancev, in sicer za uporabnike in neuporabnike interneta. Zanimalo me je, v čem si bodo mnenja najbolj različna, ter kako vidijo razvoj elektronskih knjig eni in kako drugi. Moj namen je ugotoviti, kako razširjena je uporaba, ter hkrati poznavanje elektronskih in zvočnih knjig, ter elektronskih bralnikov v Sloveniji. Iz analize mnenj anketiranih, sem skušala odgovoriti tudi na moje ključno vprašanje: Kaj lahko pričakujemo, da nam bo v prihodnosti prinesel razvoj elektronskih knjig? V tem poglavju bom predstavila rezultate, pridobljene s pomočjo anketnega vprašalnika. Najprej bom vsako anketno vprašanje posebej interpretirala, nato pa rezultate tako uporabnikov kot neuporabnikov interneta med seboj primerjala.

Z anketiranjem sem pričela v mesecu decembru 2012 in končala meseca februarja 2013. Anketni vprašalnik sem uporabila na dva načina:

Spletna anketa je bila oblikovana na spletni strani EnKlikAnketa (1ka). Povezavo do ankete sem posredovala na 250 elektronskih naslovov, ki sem jih pridobila od prijateljev z različnih krajev Slovenije. Anketo je tako izpolnilo 157 anketirancev;

Pisemska anketa je bila v tiskani obliki in je bila posredovana po pošti vnaprej obveščenim osebam, ki ne uporabljajo interneta. Tudi tu so mi bili v pomoč prijatelji, preko katerih sem prišla v kontakt z anketiranci, saj sem te še posebej dolgo iskala. 50 izpolnjenih anket sem dobila vrnjenih po pošti.

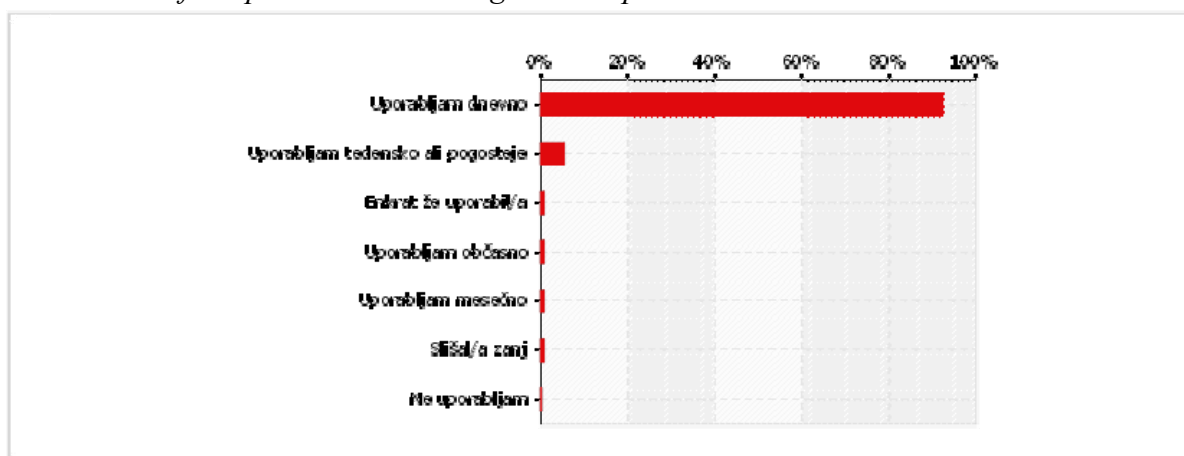
Anketni vprašalnik je bil tako za uporabnike kot neuporabnike interneta v enaki obliki. Zastavljenih je bilo 13 vprašanj zaprtega tipa, od tega so bila na koncu 4 demografska vprašanja (spol, starost, izobrazba, status). Vprašanja so bila tekom celotnega vprašalnika vezana na uporabo in poznavanje elektronskih knjig, ter možnosti razvoja v prihodnosti. Celoten anketni vprašalnik vsebuje priloga A.

Največ težav sem imela pri iskanju oseb, ki ne uporabljajo interneta. Tu gre predvsem za starejše osebe, ki se z osebnim računalnikom nikoli niso ukvarjali, v sedanjih letih pa želje po tovrstnem učenju nimajo. Na drugi strani pa je vse več starejših, ki so se soočili z novimi tehnologijami in internet tedensko ali celo vsakodnevno uporabljajo.

4. 1. Analiza rezultatov, pridobljenih s strani **uporabnikov** interneta

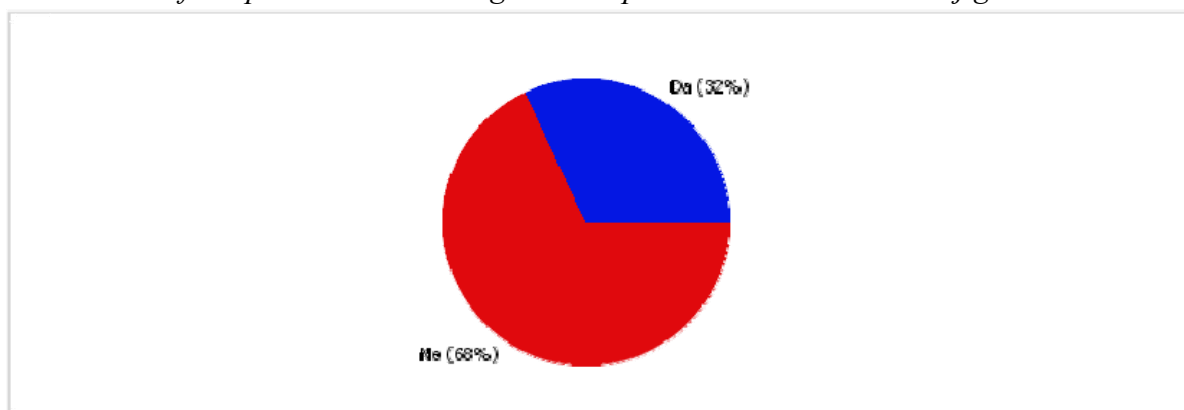
V spletni anketi je sodelovalo 65 % žensk in 35 % moških. Največ anketiranih je bilo starih do 25 let (57 %) in s srednjo strokovno izobrazbo kot najvišjo doseženo izobrazbo (29 %). 49 % anketiranih je bilo dijakov oz. študentov.

Slika 4.1: Grafični prikaz anketiranih glede na uporabnost interneta

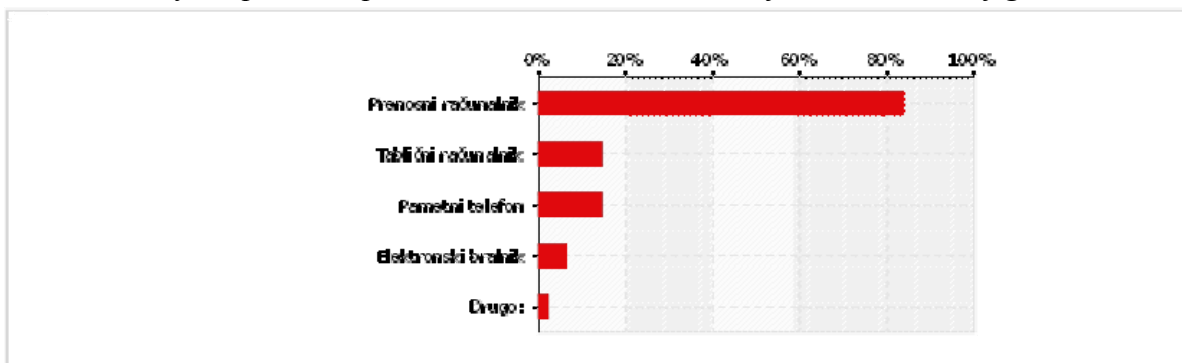
Po pričakovanjih je bilo med anketiranimi največ vsakodnevnih uporabnikov interneta, to je 92 %.

Slika 4.2: Grafični prikaz anketiranih glede na uporabnost elektronskih knjig

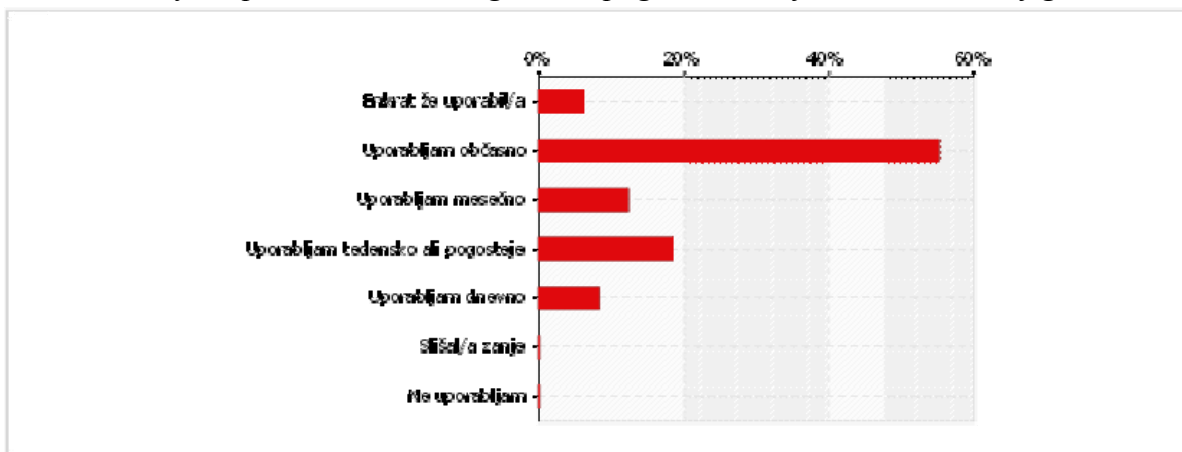
Elektronske knjige uporablja 68 % anketiranih, 32 % pa je neuporabnikov elektronskih knjig.

Slika 4.3: Grafični prikaz naprav, s katerimi anketirani berejo elektronske knjige

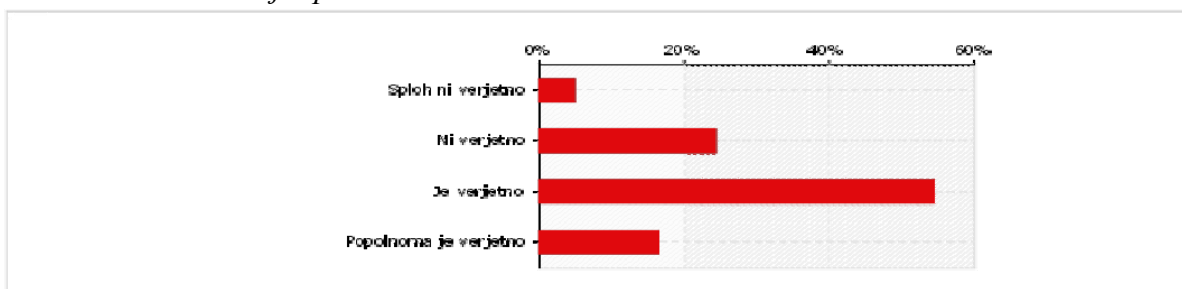
Največ anketiranih bere elektronske knjige na prenosnem računalniku, in sicer 69 %.

Slika 4.4: Grafični prikaz anketiranih glede na pogostost branja elektronskih knjig

Elektronske knjige občasno bere 55 % anketiranih, tedensko ali pogosteje pa 18 %.

Slika 4.5: Grafični prikaz anketiranih glede na verjetnost, da bodo elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih

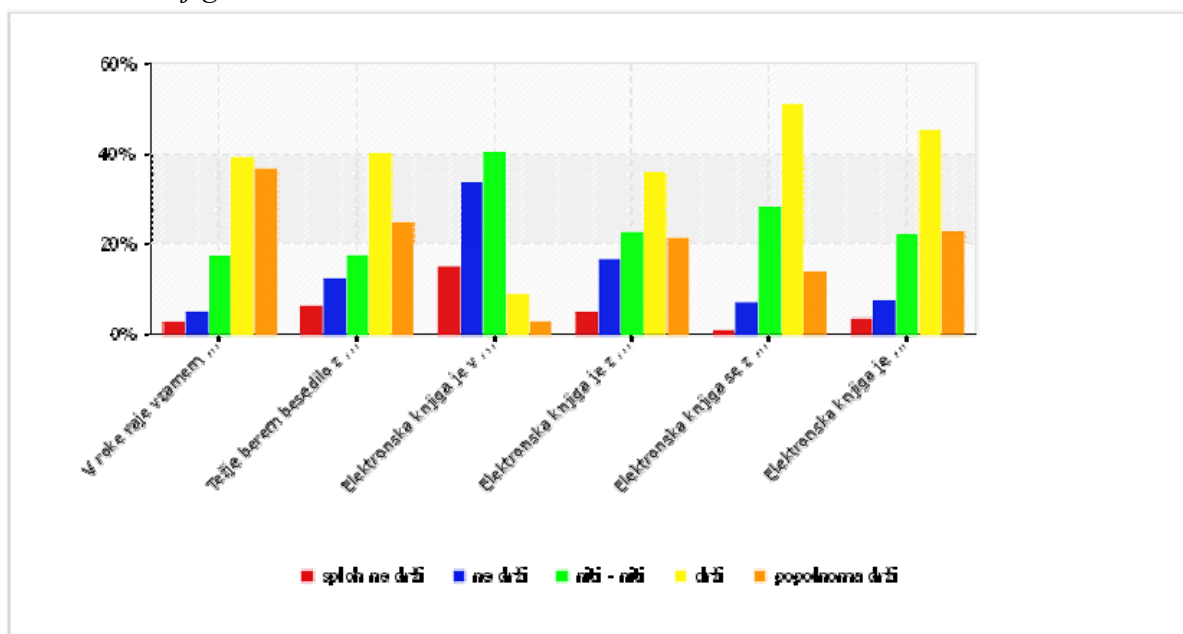

To vprašanje je bilo zastavljeno anketiranim, ki ne berejo elektronskih knjig. Največ anketiranih (54 %) je mnenja, da je verjetno, da bodo vzeli v roke elektronsko knjigo v naslednjih petih letih.

V anketnem vprašalniku so bralci elektronskih knjig izpustili vprašanje, ki je bilo namenjeno samo nebralcem, in sicer vprašanje *Kako verjetno je, da boste elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih?* Prav tako so nebralci preskočili vprašanja, ki sta bili namenjeni le bralcem, in sicer gre za vprašanja *S katero napravo berete elektronske knjige?* ter *Kako pogosto berete elektronske knjige?*

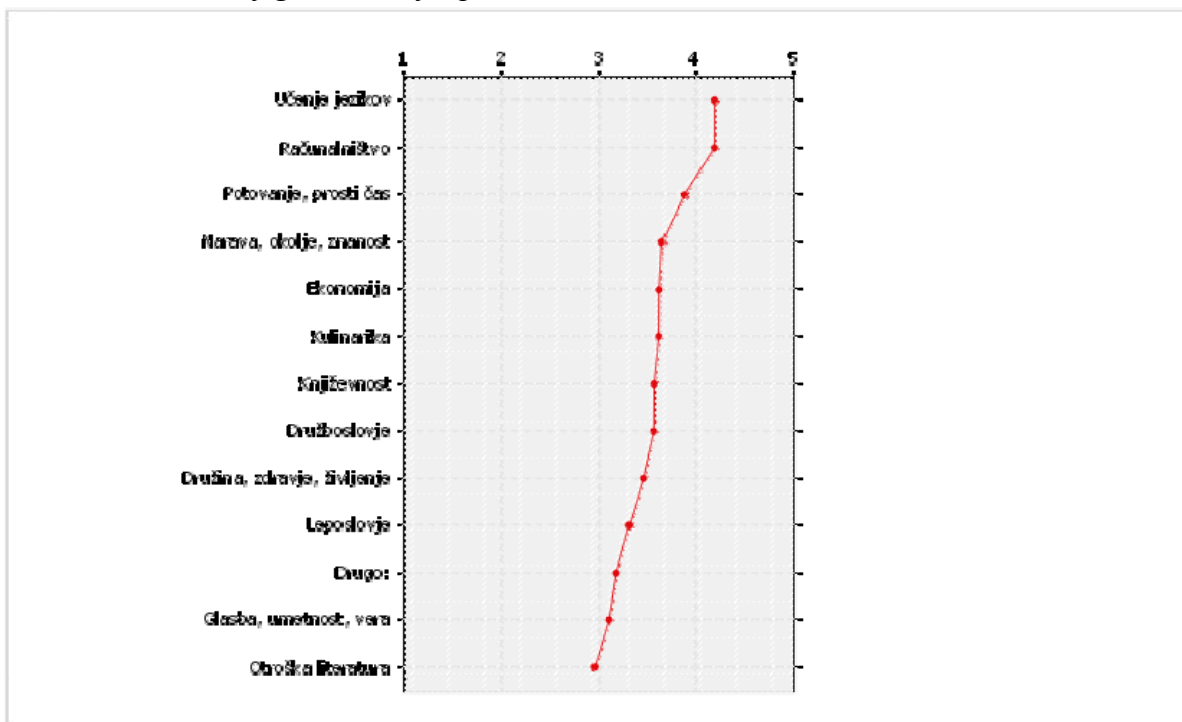
Sledijo vprašanja, ki so bila zastavljena tako bralcem kot nebralcem elektronskih knjig, saj so me zanimala mnenja vseh.

Slika 4.6: Grafični prikaz anketiranih glede strinjanja z naslednjimi trditvami v zvezi z elektronsko knjigo

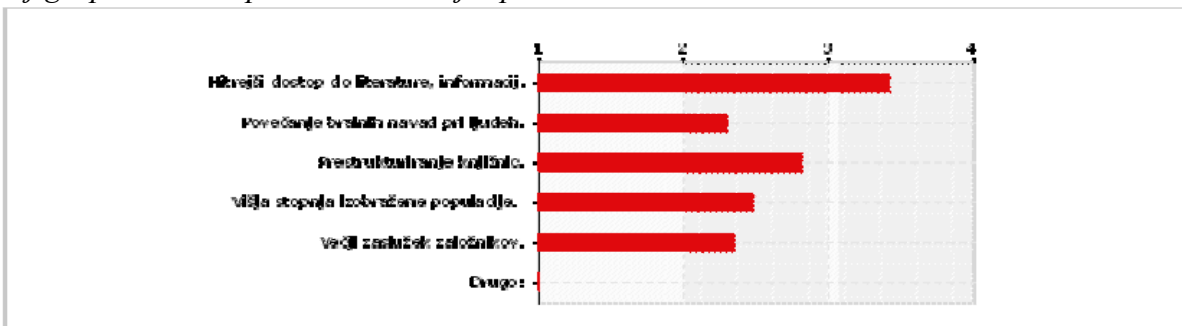
39 % anketiranih v roke raje vzame tiskano knjigo kot elektronsko. Skoraj toliko (40 %) anketiranih trdi, da težje bere besedilo z elektronskega ekrana kot s papirja. Na trditev, da je Elektronska knjiga v primerjavi s tiskano dražja, je največ anketiranih neopredeljenih (niti – niti), in sicer 40 %. Kar visok delež anketiranih (34 %) je mnenja, da ta trditev ne drži. Največ anketiranih (36 %) je mnenja, da je elektronska knjiga v primerjavi s tiskano z vidika mobilnosti bolj praktična za uporabo. Da se elektronska knjiga z vidika rastoče tehnologije hitro spreminja, trdi 51 % vprašanih. Da drži, da je elektronska knjiga ekološka, pa je odgovorilo 45 % anketiranih.

Slika 4.7: Grafični prikaz anketiranih glede na mnenje o prisotnosti določenih žanrov v elektronski obliki knjig v naslednjih petih letih

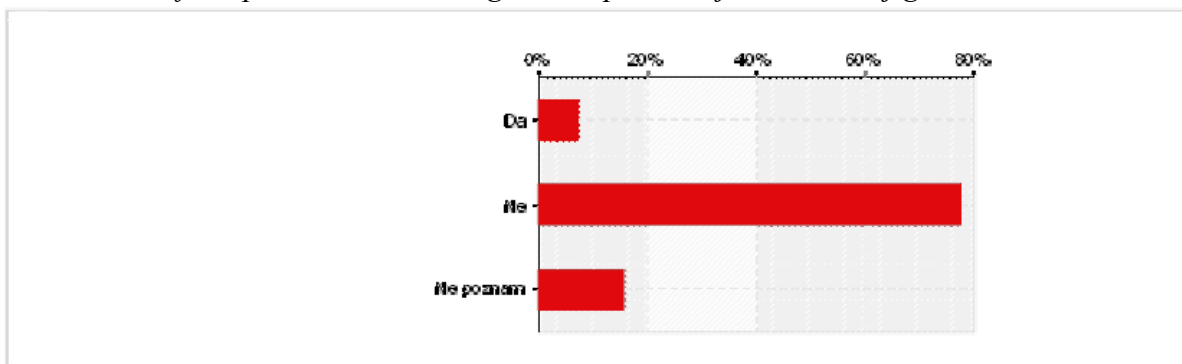
Največ anketiranih je mnenja, da bosta *učenje jezikov* in *računalništvo* najbolj prisotna v elektronski obliki v naslednjih petih letih. Sledijo jima naslednji žanri: *potovanje, prosti čas, narava, okolje, znanost, ...*. Pod odgovor *Drugo*, so anketirani navedli še kategoriji *šport* in *tehnika*. Najmanjši delež anketiranih pa je mnenja, da se bo *otroška literatura* uveljavila kot priljubljena v elektronski obliki v naslednjih petih letih.

Slika 4.8: Grafični prikaz anketiranih glede na verjetnost, da bo razvoj elektronskih knjig v prihodnosti prinesel naslednje spremembe

Največ anketiranih meni, da bo razvoj elektronskih knjig v *prihodnosti prinesel hitrejši dostop do informacij, literature*. Na drugem mestu je po mnenju anketiranih *prestrukturiranje knjižnic*. Sledijo *višja stopnja izobražene populacije, večji zaslužek založnikov*, ter na zadnjem mestu *povečanje bralnih navad pri ljudeh*.

Slika 4.9: Grafični prikaz anketiranih glede na poslušanje zvočnih knjig

Največji delež predstavljajo anketirani, ki ne poslušajo zvočnih knjig (77 %). 15 % vprašanih zvočnih knjig ne pozna. Le 7 % pa je takih, ki poslušajo zvočne knjige.

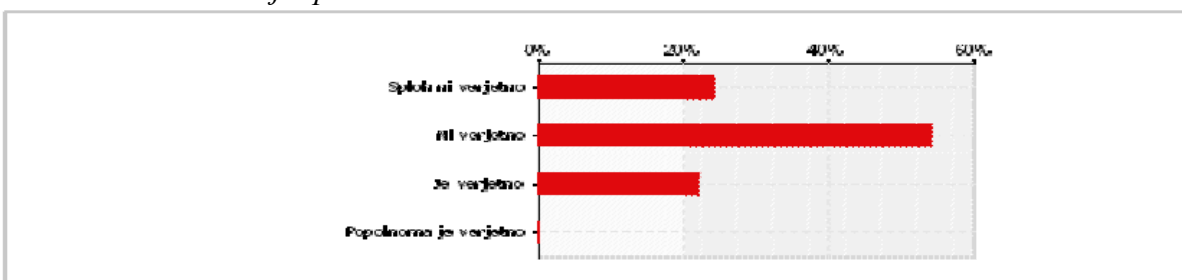
4. 2. Analiza rezultatov, pridobljenih s strani **neuporabnikov** interneta

Tudi v pisemski anketi je bilo med neuporabniki interneta več anketirank ženskega spola, in sicer 66 %, ter moških 34 %. Po pričakovanjih, je bilo največ anketiranih starejših od 56 let. Sledila jim je skupina med 46 do 55 let z 40 %. Največ anketiranih je imelo doseženo nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo (38 %). Nekaj manj jih je bilo z dokončano osnovno šolo (30 %), ter s srednjo strokovno šolo (22 %). Po pričakovanjih, je bil najvišji delež anketiranih upokojujencev (50 %). 28 % anketiranih je bilo zaposlenih, ter 16 % brezposelnih.

Sledilo je vprašanje *Kako pogosto uporabljate internet?* Ker so bili v tej anketi vključeni samo neuporabniki interneta, je to vprašanje za analizo nesmiselno.

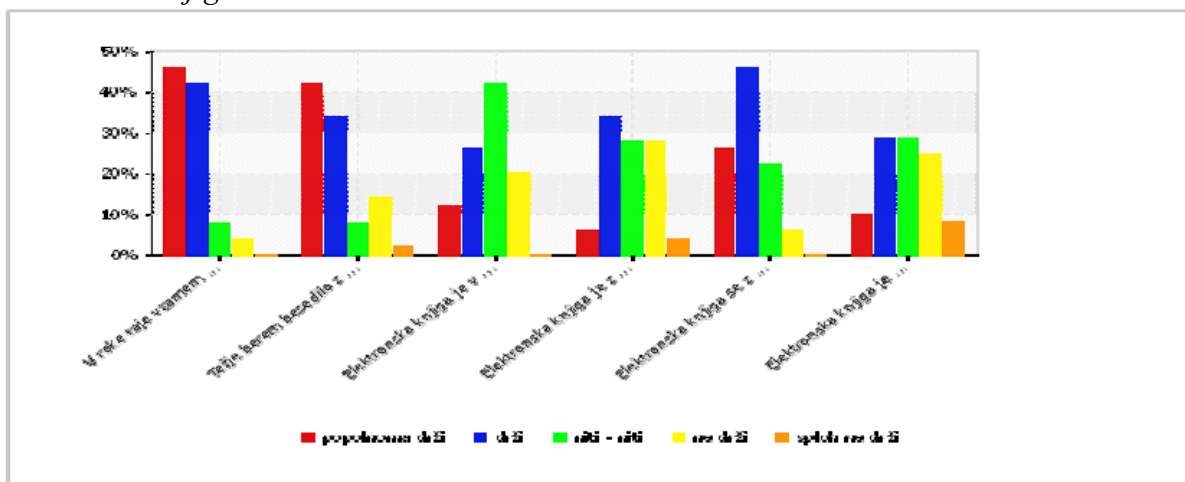
Ugotovila sem, da elektronske knjige neuporabniki interneta ne uporabljajo. Kar pomeni, da v anketi ni sodeloval niti eden bralec elektronskih knjig.

Slika 4.10: Grafični prikaz anketiranih glede na verjetnost, da bodo elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih

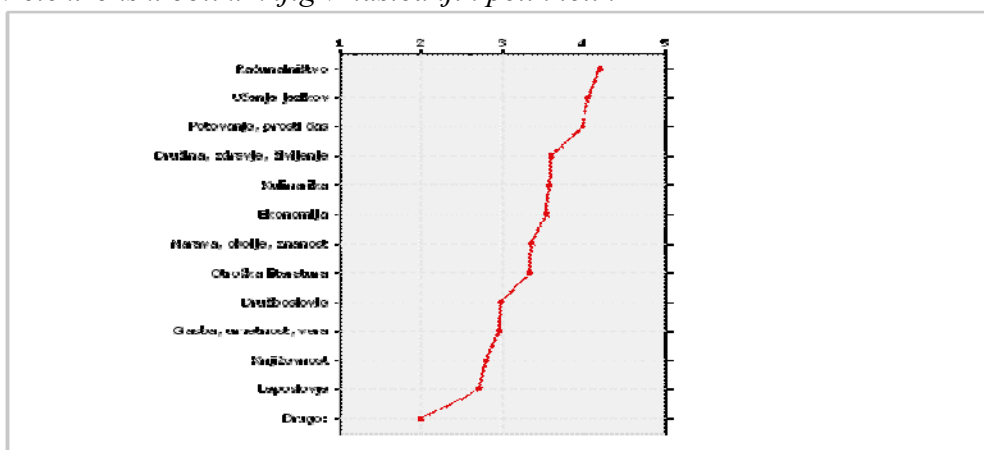
Izmed anketiranih jih kar 54 % meni, da ni verjetno, da bodo elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih. 24 % jih je mnenja, da to sploh ni verjetno in le 22 %, da je to verjetno.

Slika 4.11: Grafični prikaz anketiranih glede strinjanja z naslednjimi trditvami v zvezi z elektronsko knjigo

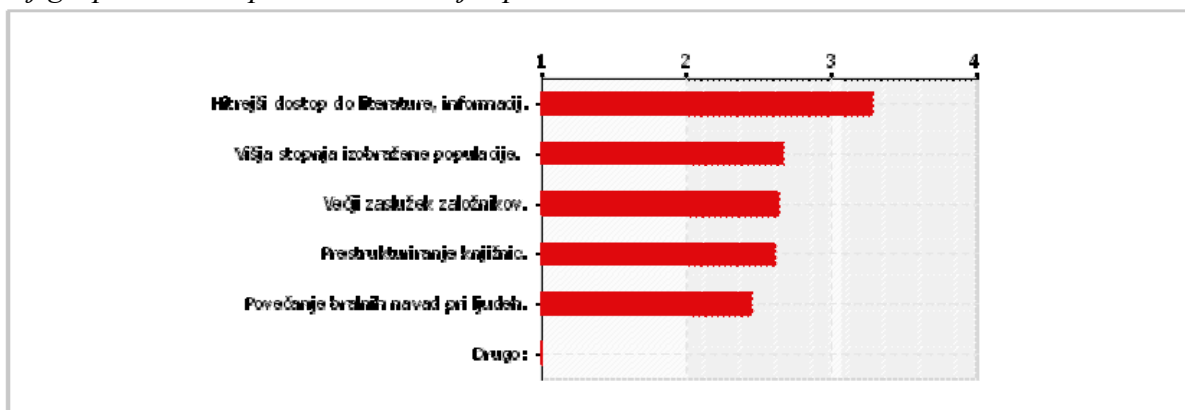
Pri neuporabnikih interneta popolnoma drži, da v roke raje vzamejo klasično tiskano knjigo kot elektronsko ter, da težje berejo besedilo z elektronskega ekrana, kakor s papirja. Neopredeljeni so pri trditvi, da je elektronska knjiga v primerjavi s klasično cenejša ali dražja. 34 % anketiranih je mnenja, da je elektronska knjiga z vidika mobilnosti bolj praktična za uporabo kot tiskana. Skoraj 50 % anketiranih meni, da se elektronska knjiga z vidika rastoče tehnologije hitro spreminja. Mnenje anketiranih o tem, ali je elektronska knjiga ekološka ali ne, težko interpretiram. 29 % jih je označilo niti – niti, prav tako 29 % drži, ter 24 %, da trditev ne drži.

Slika 4.12: Grafični prikaz anketiranih glede na mnenje o prisotnosti določenih žanrov v elektronski obliki knjig v naslednjih petih letih

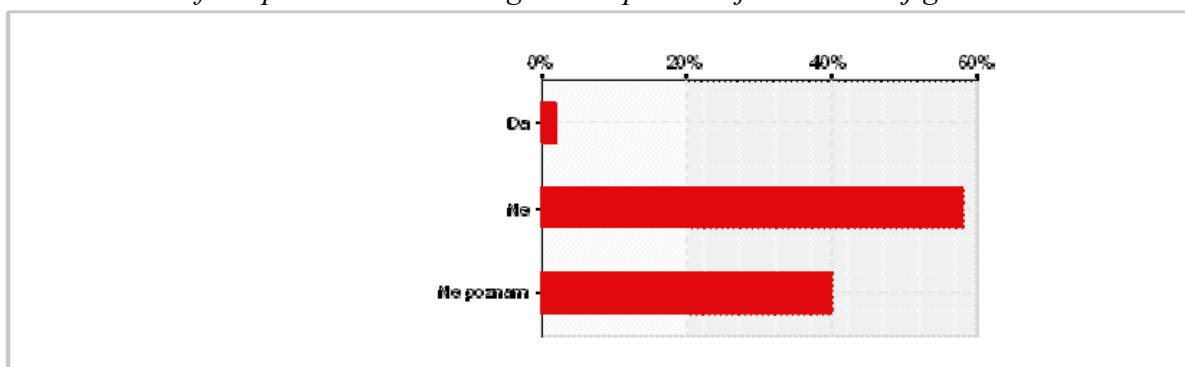
Žanr *računalništvo* se bo po mnenju anketiranih najbolj uveljavilo v elektronski obliki. Sledijo mu *učenje jezikov, potovanje in prosti čas, družina, zdravje ter življenje*. Na zadnjih mestih so *književnost, leposlovje, ter drugo: tehnika*.

Slika 4.13: Grafični prikaz anketiranih glede na verjetnost, da bo razvoj elektronskih knjig v prihodnosti prinesel naslednje spremembe

Več kot polovica anketiranih je mnenja, da je verjetno, da bo v prihodnosti razvoj elektronskih knjig *prinesel hitrejši dostop do literature ter informacij*. Nato sledijo trditve, da bo v prihodnosti *višja stopnja izobražene populacije, večji zaslужek založnikov, prestrukturiranje knjižnic* ter na zadnjem mestu, da bo sledilo *povečanje bralnih navad pri ljudeh*.

Slika 4.14: Grafični prikaz anketiranih glede na poslušanje zvočnih knjig

58 % anketiranih zvočnih knjig ne uporablja. 40 % je bilo takih, ki zvočnih knjig še ne pozna. Le eden izmed vprašanih pa zvočne knjige tudi posluša.

4. 3 Primerjava rezultatov med uporabniki in neuporabniki interneta

V nadaljevanju bom primerjala rezultate, ki sem jih pridobila s strani uporabnikov ter neuporabnikov interneta.

- Med uporabniki interneta je 32 % takih, ki berejo elektronske knjige, medtem ko jih neuporabniki ne berejo. Povsem razumljivo je, da uporabniki interneta hitreje sledijo novim tehnologijam kot neuporabniki, ki ostajajo zvesti tiskanim vsebinam.

- Bralci elektronskih knjig za branje najpogosteje uporabijo prenosni računalnik, za tem sledita tablični računalnik, ter pametni telefon. Elektronski bralnik uporablja le 5 % anketiranih. Tu se vidi, da elektronski bralniki pri nas še niso tako priljubljeni, kakor v tujini, postajajo pa vse bolj uporabni tablični računalniki, ter pametni telefoni.

- Največ anketiranih bere elektronske knjige občasno (55 %), sledijo jim tedenski ter mesečni bralci. Dnevno jih elektronske knjige bere le 5 % anketiranih. Menim, da ljudje še ne poznajo dovolj elektronskih knjig, zato se še vedno raje odločajo za branje tiskanih knjig.

- Največji delež uporabnikov interneta meni, da *je verjetno*, da bodo elektronsko knjigo prvič vzeli v roke v naslednjih petih letih. Največji delež neuporabnikov interneta pa meni, da to *ni verjetno*. Neuporabniki interneta, kjer je bil največji delež anketiranih upokoencev, se v svojih letih ne nameravajo soočiti z elektronskimi knjigami in bodo ostali pri branju tiskanih knjig. Medtem ko uporabniki interneta, kjer je bilo največ študentov, stremljeva k uporabi novih naprav in se z njimi lažje soočajo.

- Uporabniki interneta se s trditvijo, da *v roke raje vzamemejo klasično tiskano knjigo kot elektronsko*, strinjajo, medtem ko se neuporabniki z njo popolnoma strinjajo. V to so neuporabniki trdneje prepričani, saj gre predvsem za upokoence, ki imajo že lahko težave z vidom in jim tiskano čtivo bolj ustreza. Prav tako se uporabniki interneta strinjajo, da *težje berejo besedilo z elektronskega ekrana kot s papirja*, neuporabniki pa se s tem popolnoma strinjajo. Tudi tu se izraža starost anketiranih in posledično takšen rezultat. Pri trditvi, da *je elektronska knjiga v primerjavi s tiskano dražja*, se tako uporabniki kot neuporabniki niso opredelili. Iz tega lahko sklepam, da ljudje še ne vedo, katere vrste knjiga je cenejša in katera dražja. S trditvama, da *je elektronska knjiga z vidika mobilnosti bolj praktična za uporabo kot tiskana*, ter da *se elektronska knjiga z*

vidika rastoče tehnologije hitro spreminja, se strinjajo tako uporabniki kot neuporabniki interneta. Prav tako se obe skupini anketiranih strinja, da je *elektronska knjiga ekološka*. Ljudje so danes očitno vse bolj ekološko ozaveščeni, gledano tudi s tega vidika.

- Uporabniki interneta so na prva tri mesta postavili *učenje tujih jezikov, računalništvo*, ter *potovanje in prosti čas*, kot knjižne žanre, ki bodo najbolj prisotni v elektronski obliki v naslednjih petih letih. Na zadnje mesto so uvrstili *otroško literaturo*. Menim, da se mladi v današnjem času zavedajo, da je učenje tujih jezikov pomembno tudi zaradi njihove kariere, kar se delno izraža v odgovorih. Razvrstitev neuporabnikov interneta pa je naslednja: *računalništvo, učenje tujih jezikov* ter *potovanje in prosti čas*. Na zadnjem mestu je *tehnika*.

- Trditvi, da bo razvoj elektronskih knjig v prihodnosti prinesel *hitrejši dostop do literature in informacij* ter *prestrukturiranje knjižnic*, se zdita verjetni tako uporabnikom kot neuporabnikom interneta. Sklepam lahko, da se anketirani zavedajo pozitivnih lastnosti elektronskih knjig. Trditev, da je pričakovati *povečanje bralnih navad pri ljudeh*, se zdi neverjetna tako uporabnikom kot neuporabnikom interneta. Uporabniki interneta menijo, da ni verjetno, da bi bila z razvojem elektronskih knjig *višja stopnja izobražene populacije*. Neuporabniki interneta pa so mnenja, da je to verjetno. Ni verjetno, da bodo v prihodnje na tak način *več zaslužili založniki*, so mnenja uporabniki interneta. Neuporabniki pa menijo, da je ta trditev verjetna in bodo imeli od tega korist.

- Zvočne knjige poslušajo le 7 % uporabnikov in 2 % neuporabnikov interneta. 15 % uporabnikov interneta zvočnih knjig ne pozna, medtem ko je takšnih neuporabnikov interneta kar 40 %. Iz rezultatov lahko vidimo, da zvočne knjige anketirani v splošnem skoraj ne uporabljajo, ter da jih velik delež sploh ne pozna. Morda pa jih vendarle poslušajo, pa ne vedo, da gre za zvočne knjige.

5 ZAKLJUČEK

Elektronske knjige sem si kot temo diplomske naloge izbrala predvsem iz radovednosti, kaj nam lahko prinesejo z nadaljnim razvojem v prihodnosti, ter kakšna je njihova priljubljenost. Ker pa so vse bolj v uporabi tudi pri nas, sem se odločila za raziskavo o poznavanju in rabi elektronskih knjig v Sloveniji danes.

Med uporabniki interneta je tretjina anketiranih bralcev elektronskih knjig, medtem ko jih neuporabniki ne berejo. Uporabniki interneta so prepričani v verjetnost, da bodo elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih, ravno obratno pa se je izkazalo za neuporabnike interneta, kateri menijo, da to ni verjetno. Povsem razumljivo je, da za neuporabnike interneta, med katerimi je bilo največ upokoencev, velja, da v roke veliko raje vzamejo klasično tiskano knjigo in da jo tudi lažje berejo, kot denimo berejo vsebino z elektronskega ekrana. Med uporabniki interneta je bilo največ anketirancev starih do 25 let. Bralci elektronskih knjig za branje najpogosteje izberejo prenosni računalnik. Le 5 % bralcev uporablja elektronski bralnik. Raziskava nakazuje, da lahko v prihodnosti pričakujemo drugačen rezultat. Zvočne knjige so pri nas še dokaj nepoznane in jih ljudje ne uporabljajo prav pogosto. Med uporabniki interneta jih posluša le 7 %, nepoznane so 15 % anketiranim. Pri neuporabnikih jih posluša 2 %, nepoznane so kar 40 % anketiranim.

Kaj lahko pričakujemo, da nam bo v prihodnosti prinesel razvoj elektronskih knjig?

Iz moje raziskave sledi, da bodo elektronske knjige v prihodnjih letih postajale vse bolj priljubljene, a klasične tiskane knjige ne bodo nikoli nadomestile. Pojem knjiga bo drugače definiran. Zmanjšalo se bo število knjigarn in knjižnic. Spremenjen bo način branja. Posledično se bodo razvijali tudi elektronski bralniki. Postajali bodo vse cenejši, zasloni bodo gibljivi in vse manjši.

Vsaka novost, ki se pojavi na tržišču, potrebuje čas, da jo ljudje sprejmejo in jo začnejo uporabljati. Tako je tudi z elektronskimi knjigami in bralniki v Sloveniji, zato pustimo času, da naredi svoje.

Poudarila bi, da je bila v raziskovalnem delu moje diplomske naloge izvedena le kratka in nereprezentativna raziskava, ki le nakazuje in ne more potrditi verodostojnosti teh vzorcev.

6 LITERATURA

Amazon. Dostopno prek: <http://www.amazon.com/> (28. januar 2013).

ATPM. 2012. *Review: Rocket ebook pro*. Dostopno prek: <http://www.atpm.com/6.05/rocketebook.shtml> (15. februar 2013).

Bončina, Srečko. 2012. Izposodi si elektronsko knjigo. *Knjižničarske novice*, 5. maj. Dostopno prek: <http://www.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/v2/knjiznicarskenovice.aspx> (13. februar 2013).

BooksAlley. 2012. *Thomas Edison*. Dostopno prek: http://booksalley.com/bAMain/bAlleyT02_Museum.php (11. november 2012).

Brbre, Igor, Miro Kolarič in Tanja Turšek. 2012. *E – knjige in slovenske knjižnice*. Dostopno prek: http://home.izum.si/COBISS/OZ/2012_1/html/clanek_10.html (13. februar 2013).

CNNMoney. 2010. *Two decades of e – reader evolution*. Dostopno prek: http://money.cnn.com/galleries/2010/technology/1010/gallery.ereader_history/index.html (11. februar 2013).

Delo. 2012. Pri Mladinski do božiča 160 e – knjig, 13. december. Dostopno prek: <http://www.delo.si/kultura/knjizevni-listi/pri-mladinski-do-bozica-160-e-knjig.html> (5. januar 2013).

Doberšek, Milena. 2013. *Bi si izposodili elektronsko knjigo*. Dostopno prek: <http://www.tednik.si/bi-si-izposodili-elektronsko-knjigo> (4. februar 2013).

Duermyer, Randy. 2003. *eBooks - What is an eBook*. Dostopno prek: <http://homebusiness.about.com/od/homebusinessglossar1/g/ebooks.htm> (20. december 2012).

Ebook friendly. 2012. *Wallet – foldable all-in-one camera, phone, ereader, and tablet*. Dostopno prek: <http://ebookfriendly.com/tag/concepts/> (11. januar 2013).

Economic research. 2013. *Tablet Pc*. Dostopno prek: <http://economicresearchwallpaper.blogspot.com/2013/01/tablet-pc.html> (27. februar 2013).

E – neo. 2012. *Nova elektronska preobleka knjige: e – knjiga*. Dostopno prek: <http://www.e-neo.si/si/dejavno/nova-elektronska-preobleka-knjige-e-knjiga/> (3. januar 2013).

Gabrijelčič, Primož. 2008. E – papir. *Monitor*, 25. november. Dostopno prek: <http://www.monitor.si/clanek/e-papir/> (5. januar 2013).

Geek. 2012. *Will future tablets and e-readers become more book-like?* Dostopno prek: <http://www.geek.com/articles/gadgets/will-future-tablets-and-e-readers-become-more-book-like-20120222/> (13. februar 2013).

Guiding Tech. 2012. *Difference between epub, mobi, azw, pdf ebook formats*. Dostopno prek: <http://www.guidingtech.com/9661/difference-between-epub-mobi-azw-pdf-ebook-formats/> (23. december 2012).

Gutenberg. Dostopno prek: <http://www.gutenberg.org> (17. december 2012).

Huš, Matej. 2012. *Britanski Amazon proda več e – knjig kot papirnatih*. Dostopno prek: <https://slo-tech.com/novice/t529943> (2. januar 2013).

IzAnglije. 2012. *Nakupovalni vodič po Amazonu*. Dostopno prek: http://www.izanglije.com/images/stories/faq/nakupovalni_vodic_po_amazonu.pdf (28. januar 2013).

Kovač, Miha. 2010. *Zakaj v Sloveniji ni resne ponudbe elektronskih knjig*. Dostopno prek: http://www.bukla.si/?action=clanki&article_id=1274 (8. januar 2013).

Moj Mikro. 2008. Ruslica, prva založba elektronskih knjig v Sloveniji, 14. oktober. Dostopno prek: http://www.mojmikro.si/news/ruslica_prva_zalozba_elektronskih_knjig_v_sloveniji (18. december 2012).

Monitor. 2013. Izposoja e - knjig v slovenskih knjižnicah, 17. januar. Dostopno prek: <http://www.monitor.si/novica/izposoja-e-knjig-v-slovenskih-knjiznicah/> (4. februar 2013).

Ocvirk, Vasja. 2004. *Elektronske knjige*. Dostopno prek: <http://www.nasvet.com/e-knjige/> (20. december 2012).

Pc Advisor. 2012. *New £69 Kindle eReader: what you need to know*. Dostopno prek: <http://www.pcadvisor.co.uk/features/tablets/3379876/new-69-kindle-ereader-what-you-need-know/> (11. februar 2013).

PricewaterhouseCoopers. 2010. *Turning the page: The Future of eBooks*. Dostopno prek: <http://www.pwc.com/gx/en/entertainment-media/publications/future-of-ebooks.jhtml> (20. december 2012).

Rouse, Margaret. 2011. *What is e-reader*. Dostopno prek: <http://whatis.techtarget.com/definition/e-reader-electronic-reader> (14. januar 2013).

Uporabna stran. 2012. *Kindle Fire HD v 7 in 8.9 inčni različici za od 199\$ ter Kindle Fire v 7 inčni različici za 160\$*. Dostopno prek: <http://www.blog.uporabnastran.si/2012/10/29/kindle-fire-hd-7-8-9-incni-razlicici-od-199-ter-kindle-fire-7-incni-razlicici-160/> (15. februar 2013).

WisegEEK. 2013. *What are audio books*. Dostopno prek: <http://www.wisegEEK.com/what-are-audio-books.htm> (15. januar 2013).

Zamida, Renata. 2012. *E – knjige v slovenščini: luč na koncu tunela*. Dostopno prek: http://www.bukla.si/?action=clanki&cat_id=7&limit=12&article_id=2064 (17. december 2012).

PRILOGI

Priloga A: Anketni vprašalnik

1 Kako pogosto uporabljate internet?

- a) Enkrat že uporabil/a
- b) Uporabljam občasno
- c) Uporabljam mesečno
- d) Uporabljam tedensko ali pogosteje
- e) Uporabljam dnevno
- f) Slišal/a zanj
- g) Ne uporabljam

2 Ali uporabljate elektronske knjige?

- a) Da
- b) Ne (Nadaljujte pri vprašanju 5.)

3 S katero napravo berete elektronske knjige? (Možnih je več odgovorov.)

- a) Prenosni računalnik
- b) Tablični računalnik
- c) Pametni telefon
- d) Elektronski bralnik
- e) Drugo: _____

4 Kako pogosto berete elektronske knjige?

- a) Enkrat že uporabil/a
- b) Uporabljam občasno
- c) Uporabljam mesečno
- d) Uporabljam tedensko ali pogosteje
- e) Uporabljam dnevno
- f) Slišal/a zanje
- g) Ne uporabljam

(Nadaljujte pri vprašanju 6.)

5 Kako verjetno je, da boste elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih?

- a) Sploh ni verjetno
- b) Ni verjetno
- c) Je verjetno
- d) Popolnoma je verjetno

6 Zanima me, v kolikšni meri držijo za vas naslednje trditve v zvezi z elektronsko knjigo:

	sploh ne drži	ne drži	niti - niti	drži	popolnoma drži
V roke raje vzamem klasično tiskano knjigo kot elektronsko.					
Težje berem besedilo z elektronskega ekrana kot s papirja.					
Elektronska knjiga je v primerjavi s tiskano dražja.					
Elektronska knjiga je z vidika mobilnosti bolj praktična za uporabo kot tiskana.					
Elektronska knjiga se z vidika rastoče tehnologije hitro spreminja.					
Elektronska knjiga je ekološka.					

7 V elektronski obliki se pojavljajo različni žanri knjig. Zanima me, v kolikšni meri bo po vašem mnenju določen žanr prisoten v tej obliki v naslednjih petih letih? Prosim, označite vaše mnenje na lestvici od 1 do 5, kjer ocena 1 pomeni najmanj ter ocena 5 največ.

Knjižni žanri	Najmanj prisotno					Največ prisotno
	1	2	3	4	5	
Družboslovje	1	2	3	4	5	
Ekonomija	1	2	3	4	5	
Narava, okolje, znanost	1	2	3	4	5	
Učenje jezikov	1	2	3	4	5	
Književnost	1	2	3	4	5	
Kulinarika	1	2	3	4	5	
Leposlovje	1	2	3	4	5	
Otroška literatura	1	2	3	4	5	
Računalništvo	1	2	3	4	5	
Glasba, umetnost, vera	1	2	3	4	5	
Družina, zdravje, življenje	1	2	3	4	5	
Potovanje, prosti čas	1	2	3	4	5	
Drugo:	1	2	3	4	5	

8 Tehnologija nenehno napreduje. Kako verjetno se vam zdi, da bo razvoj elektronskih knjig v prihodnosti prinesel naslednje spremembe?

	sploh ni verjetno	ni verjetno	je verjetno	popolnoma je verjetno
Hitrejši dostop do literature, informacij.				
Povečanje bralnih navad pri ljudeh.				
Prestrukturiranje knjižnic.				
Višja stopnja izobražene populacije.				
Večji zaslužek založnikov.				
Drugo:				

9 Ali poslušate zvočne knjige?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne poznam

SPOL

- a) moški
- b) ženski

STAROST

- a) do 25 let
- b) od 26 do 35 let
- c) od 36 do 45 let
- d) od 46 do 55 let
- e) nad 56 let

NAJVIŠJA DOSEŽENA IZOBRAZBA

- a) brez šolske izobrazbe
- b) nepopolna osnovnošolska izobrazba
- c) osnovnošolska izobrazba
- d) nižja ali srednja poklicna izobrazba
- e) srednja strokovna izobrazba
- f) srednja splošna izobrazba
- g) višja strokovna izobrazba, višješolska izobrazba
- h) visokošolska strokovna izobrazba
- i) visokošolska univerzitetna izobrazba
- j) specializacija
- k) magisterij
- l) doktorat

SEDANJI STATUS

- a) dijak, študent
- b) samozaposleni, kmet
- c) zaposleni
- d) aktiven – drugo (npr. kmet, gospodinja)
- e) brezposelni
- f) upokojenec
- g) neaktiven – drugo

Priloga B: Tabele z rezultati

Uporabniki interneta

Tabela B1: Spol

	število	%
1 (Moški)	48	35%
2 (Ženski)	90	65%
Skupaj	138	100%

Tabela B2: V katero starostno skupino spadate?

	število	%
1 (do 25)	81	57%
2 (od 26 do 35)	37	26%
3 (od 36 do 45 let)	11	8%
4 (od 46 do 55 let)	4	3%
5 (nad 56 let)	8	6%
Skupaj	141	100%

Tabela B3: Katera je najvišja stopnja izobrazbe, ki ste jo pridobili?

	število	%
1 (Brez šolske izobrazbe)	0	0%
2 (Nepopolna osnovnošolska izobrazba)	1	1%
3 (Osnovnošolska izobrazba)	5	4%
4 (Nižja ali srednja poklicna izobrazba)	11	8%
5 (Srednja strokovna izobrazba)	41	29%
6 (Srednja splošna izobrazba)	27	19%
7 (Višja strokovna izobrazba, višješolska izobrazba)	9	6%
8 (Visokošolska strokovna izobrazba)	18	13%
9 (Visokošolska univerzitetna izobrazba)	26	19%
10 (Specializacija)	0	0%
Skupaj	139	100%

Tabela B4: Kako bi opisali vaš sedanji status? Ali ste:

	število	%
1 (dijak, študent)	68	49%
2 (samozaposleni, kmet)	3	2%
3 (zaposleni)	50	36%
4 (aktiven- drugo (npr. kmet, gospodinja))	3	2%
5 (brezposelni)	10	7%
6 (upokojenec)	6	4%
7 (neaktiven- drugo)	0	0%
Skupaj	140	100%

Tabela B5: Kako pogosto uporabljate internet?

	število	%
1 (Enkrat že uporabil/a)	1	1%
2 (Uporabljam občasno)	1	1%
3 (Uporabljam mesečno)	1	1%
4 (Uporabljam tedensko ali pogosteje)	8	5%
5 (Uporabljam dnevno)	145	92%
6 (Slišal/a zanj)	0	0%
7 (Ne uporabljam)	0	0%
Skupaj	156	100%

Tabela B6: Ali uporabljate elektronske knjige?

	število	%
1 (Da)	49	32%
2 (Ne)	104	68%
Skupaj	153	100%

Tabela B7: S katero napravo berete elektronske knjige?

	število	%
Prenosni računalnik	41	69%
Tablični računalnik	7	12%
Pametni telefon	7	12%
Elektronski bralnik	3	5%
Drugo:	1	2%
Skupaj	59	100%

Tabela B8: Kako pogosto berete elektronske knjige?

	število	%
1 (Enkrat že uporabil/a)	3	6%
2 (Uporabljam občasno)	27	55%
3 (Uporabljam mesečno)	6	12%
4 (Uporabljam tedensko ali pogosteje)	9	18%
5 (Uporabljam dnevno)	4	8%
6 (Slišal/a zanje)	0	0%
7 (Ne uporabljam)	0	0%
Skupaj	49	100%

Tabela B9: Kako verjetno je, da boste elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih?

	število	%
1 (Sploh ni verjetno)	5	5%
2 (Ni verjetno)	25	24%
3 (Je verjetno)	56	54%
4 (Popolnoma je verjetno)	17	17%

Skupaj	103	100%
--------	-----	------

Tabela B10: Zanima me, v kolikšni meri držijo za vas naslednje trditve v zvezi z elektronsko knjigo:

Podvprašanja	sploh ne drži	ne drži	niti - niti	drži	popolnoma drži	Skupaj
V roke raje vzamem klasično tiskano knjigo kot elektronsko.	4 (3%)	7 (5%)	26 (17%)	59 (39%)	55 (36%)	151 (100%)
Težje berem besedilo z elektronskega ekrana kot s papirja.	9 (6%)	18 (12%)	26 (17%)	60 (40%)	37 (25%)	150 (100%)
Elektronska knjiga je v primerjavi s tiskano dražja.	22 (15%)	50 (34%)	60 (40%)	13 (9%)	4 (3%)	149 (100%)
Elektronska knjiga je z vidika mobilnosti bolj praktična za uporabo kot tiskana.	7 (5%)	25 (16%)	34 (22%)	54 (36%)	32 (21%)	152 (100%)
Elektronska knjiga se z vidika rastoče tehnologije hitro spreminja.	1 (1%)	10 (7%)	41 (28%)	75 (51%)	20 (14%)	147 (100%)
Elektronska knjiga je ekološka.	5 (3%)	11 (7%)	33 (22%)	68 (45%)	34 (23%)	151 (100%)

Tabela B11: V elektronski obliki se pojavljajo različni žanri knjig. Zanima me, v kolikšni meri bo po vašem mnenju določen žanr prisoten v tej obliki v naslednjih petih letih? Prosim, označite vaše mnenje na lestvici od 1 do 5, kjer ocena 1 pomeni najmanj ter ocena 5 največ.

Podvprašanja	Odgovori					Skupaj
	1	2	3	4	5	
Družboslovje	5 (4%)	12 (9%)	50 (37%)	39 (29%)	30 (22%)	136 (100%)
Ekonomija	10 (7%)	11 (8%)	40 (29%)	36 (26%)	40 (29%)	137 (100%)
Narava, okolje, znanost	4 (3%)	16 (12%)	41 (30%)	41 (30%)	36 (26%)	138 (100%)
Učenje jezikov	6 (4%)	3 (2%)	19 (14%)	40 (29%)	68 (50%)	136 (100%)
Književnost	5 (4%)	17 (12%)	46 (34%)	33 (24%)	36 (26%)	137 (100%)
Kulinarika	4 (3%)	15 (11%)	45 (33%)	37 (27%)	35 (26%)	136 (100%)
Leposlovje	13 (10%)	19 (14%)	47 (35%)	27 (20%)	30 (22%)	136 (100%)
Otroška literatura	18 (13%)	28 (20%)	44 (32%)	36 (26%)	11 (8%)	137 (100%)
Računalništvo	6 (4%)	2 (1%)	26 (19%)	29 (21%)	73 (54%)	136 (100%)
Glasba, umetnost, vera	8 (6%)	30 (22%)	52 (38%)	34 (25%)	13 (9%)	137 (100%)
Družina, zdravje, življenje	4 (3%)	15 (11%)	56 (41%)	40 (29%)	23 (17%)	138 (100%)
Potovanje, prosti čas	2 (1%)	10 (7%)	37 (27%)	43 (31%)	46 (33%)	138 (100%)
Drugo:	1 (6%)	2 (12%)	8 (47%)	5 (29%)	1 (6%)	17 (100%)

Tabela B12: Tehnologija nenehno napreduje. Kako verjetno se vam zdi, da bo razvoj elektronskih knjig v prihodnosti prinesel naslednje spremembe?

Podvprašanja	sploh ni verjetno	ni verjetno	je verjetno	popolnoma je verjetno	Skupaj
Hitrejši dostop do literature, informacij.	2 (1%)	3 (2%)	71 (50%)	65 (46%)	141 (100%)

Povečanje bralnih navad pri ljudeh.	13 (9%)	80 (57%)	41 (29%)	7 (5%)	141 (100%)
Prestrukturiranje knjižnic.	1 (1%)	44 (31%)	77 (55%)	19 (13%)	141 (100%)
Višja stopnja izobražene populacije.	12 (9%)	64 (45%)	52 (37%)	13 (9%)	141 (100%)
Vešji zaslužek založnikov.	13 (10%)	68 (50%)	50 (37%)	4 (3%)	135 (100%)
Drugo:	4 (29%)	7 (50%)	3 (21%)	0 (0%)	14 (100%)

Tabela B13: Ali poslušate zvočne knjige?

	število	%
1 (Da)	10	7%
2 (Ne)	110	77%
3 (Ne poznam)	22	15%
Skupaj	142	100%

Neuporabniki interneta

Tabela B14: Spol

	število	%
1 (Moški)	17	34%
2 (Ženski)	33	66%
Skupaj	50	100%

Tabela B15: V katero starostno skupino spadate?

	število	%
1 (do 25)	0	0%
2 (od 26 do 35)	1	2%
3 (od 36 do 45 let)	5	10%
4 (od 46 do 55 let)	20	40%
5 (nad 56 let)	24	48%
Skupaj	50	100%

Tabela B16: Katera je najvišja stopnja izobrazbe, ki ste jo pridobili?

	število	%
1 (Brez šolske izobrazbe)	1	2%
2 (Nepopolna osnovnošolska izobrazba)	0	0%
3 (Osnovnošolska izobrazba)	15	30%
4 (Nižja ali srednja poklicna izobrazba)	19	38%
5 (Srednja strokovna izobrazba)	11	22%
6 (Srednja splošna izobrazba)	1	2%
7 (Višja strokovna izobrazba, višješolska izobrazba)	1	2%
8 (Visokošolska strokovna izobrazba)	2	4%
9 (Visokošolska univerzitetna izobrazba)	0	0%

10 (Specializacija)	0	0%
Skupaj	50	100%

Tabela B17: Kako bi opisali vaš sedanji status? Ali ste:

	število	%
1 (dijak, študent)	1	2%
2 (samozaposleni, kmet)	1	2%
3 (zaposleni)	14	28%
4 (aktiven- drugo (npr. kmet, gospodinja))	1	2%
5 (brezposelni)	8	16%
6 (upokojenec)	25	50%
7 (neaktiven- drugo)	0	0%
Skupaj	50	100%

Tabela B18: Ali uporabljate elektronske knjige?

	število	%
1 (Da)	0	0%
2 (Ne)	50	100%
Skupaj	50	100%

Tabela B19: Kako verjetno je, da boste elektronsko knjigo vzeli v roke v naslednjih petih letih?

	število	%
1 (Sploh ni verjetno)	12	24%
2 (Ni verjetno)	27	54%
3 (Je verjetno)	11	22%
4 (Popolnoma je verjetno)	0	0%
Skupaj	50	100%

Tabela B20: Zanima me, v kolikšni meri držijo za vas naslednje trditve v zvezi z elektronsko knjigo:

Podvprašanja	sploh ne drži	ne drži	niti - niti	drži	popolnoma drži	Skupaj
V roke raje vzamem klasično tiskano knjigo kot elektronsko.	0 (0%)	2 (4%)	4 (8%)	21 (42%)	23 (46%)	50 (100%)
Težje berem besedilo z elektronskega ekrana kot s papirja.	1 (2%)	7 (14%)	4 (8%)	17 (34%)	21 (42%)	50 (100%)
Elektronska knjiga je v primerjavi s tiskano dražja.	0 (0%)	10 (20%)	21 (42%)	13 (26%)	6 (12%)	50 (100%)
Elektronska knjiga je z vidika mobilnosti bolj praktična za uporabo kot tiskana.	2 (4%)	14 (28%)	14 (28%)	17 (34%)	3 (6%)	50 (100%)
Elektronska knjiga se z vidika rastoče tehnologije hitro spreminja.	0 (0%)	3 (6%)	11 (22%)	23 (46%)	13 (26%)	50 (100%)
Elektronska knjiga je ekološka.	4 (8%)	12 (24%)	14 (29%)	14 (29%)	5 (10%)	49 (100%)

Tabela B21: V elektronski obliki se pojavljajo različni žanri knjig. Zanima me, v kolikšni meri bo po vašem mnenju določen žanr prisoten v tej obliki v naslednjih petih letih? Prosim, označite vaše mnenje na lestevici od 1 do 5, kjer ocena 1 pomeni najmanj prisotno ter ocena 5 največ prisotno.

Podvprašanja	Odgovori					Skupaj
	1	2	3	4	5	
Podvprašanja						
Družboslovje	7 (14%)	11 (22%)	14 (28%)	12 (24%)	6 (12%)	50 (100%)
Ekonomija	4 (8%)	6 (12%)	13 (26%)	13 (26%)	14 (28%)	50 (100%)
Narava, okolje, znanost	6 (12%)	5 (10%)	14 (28%)	15 (30%)	10 (20%)	50 (100%)
Učenje jezikov	4 (8%)	3 (6%)	4 (8%)	14 (28%)	25 (50%)	50 (100%)
Književnost	10 (20%)	11 (22%)	14 (28%)	9 (18%)	6 (12%)	50 (100%)
Kulinarika	6 (12%)	5 (10%)	11 (22%)	10 (20%)	18 (36%)	50 (100%)
Leposlovje	10 (20%)	13 (26%)	13 (26%)	9 (18%)	5 (10%)	50 (100%)
Otroška literatura	10 (20%)	4 (8%)	10 (20%)	11 (22%)	15 (30%)	50 (100%)
Računalništvo	2 (4%)	2 (4%)	6 (12%)	14 (28%)	26 (52%)	50 (100%)
Glasba, umetnost, vera	8 (16%)	9 (18%)	16 (32%)	11 (22%)	6 (12%)	50 (100%)
Družina, zdravje, življenje	7 (14%)	3 (6%)	8 (16%)	17 (34%)	15 (30%)	50 (100%)
Potovanje, prosti čas	4 (8%)	4 (8%)	4 (8%)	15 (30%)	23 (46%)	50 (100%)
Drugo:	1 (50%)	0 (0%)	1 (50%)	0 (0%)	0 (0%)	2 (100%)

Tabela B22: Tehnologija nenehno napreduje. Kako verjetno se vam zdi, da bo razvoj elektronskih knjig v prihodnosti prinesel naslednje spremembe?

Podvprašanja	sploh ni verjetno	ni verjetno	je verjetno	popolnoma je verjetno	Skupaj
Hitrejši dostop do literature, informacij.	1 (2%)	3 (6%)	27 (54%)	19 (38%)	50 (100%)
Povečanje bralnih navad pri ljudeh.	6 (12%)	21 (42%)	18 (36%)	5 (10%)	50 (100%)
Prestrukturiranje knjižnic.	6 (12%)	13 (26%)	26 (52%)	5 (10%)	50 (100%)
Višja stopnja izobražene populacije.	3 (6%)	16 (32%)	26 (52%)	5 (10%)	50 (100%)
Večji zaslužek založnikov.	3 (6%)	18 (36%)	24 (48%)	5 (10%)	50 (100%)
Drugo:	0 (0%)	0 (0%)	1 (50%)	1 (50%)	2 (100%)

Tabela B23: Ali poslušate zvočne knjige?

	število	%
1 (Da)	1	2%
2 (Ne)	29	58%
3 (Ne poznam)	20	40%
Skupaj	50	100%